

А. О. ХАСІЛЄВА

ДІЯЛЬНІСТЬ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ПО ЗБЕРЕЖЕННЮ ТА ЗМІЦНЕННЮ ЗДОРОВ'Я ОРГАНУ ЗОРУ У ДІТЕЙ

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

Мета: встановити напрями діяльності системи громадського здоров'я по збереженню та зміцненню здоров'я органу зору у дітей.

Матеріали і методи. Матеріали: результати експертної оцінки 27 незалежних експертів. Методи: бібліосемантичний, експертних оцінок, структурно-логічного аналізу.

Результати. Експертним шляхом встановлено напрями діяльності системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей. В ході проведеного дослідження встановлено наступні напрями діяльності системи громадського здоров'я з формування мотивованого відповідального ставлення до збереженню та зміцненню здоров'я органу зору: інформаційно-просвітницька комплексна робота з питань профілактики патології органу зору у дітей та впливу вказаної патології на якість життя дітей (100%); епідеміологічний нагляд за ризиками розвитку очної патології у дітей (81,5%); формування мережі шкіл здоров'я із залученням до навчання цільових груп інформаційного впливу (77,8%); формування у батьків і дітей мотивованого відповідального ставлення до збереженню та зміцненню здоров'я органу зору (100,0%). Розроблено функціонально-організаційну модель інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей.

Висновки. Система громадського здоров'я має відігравати провідну роль у формуванні у батьків і дітей мотивованого відповідального ставлення до збереження та зміцнення здоров'я органу зору.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: діти; орган зору; здоров'я; збереження; громадське здоров'я; діяльність.

Всесвітня Організація Охорони Здоров'я прогнозує зростання поширення захворювань органу зору у дитячого населення [1]. порушення зорових функцій в дитячому віці має значний потенційний негативний вплив на можливість соціалізації та якість життя людини протягом всього її життя

При цьому відмічається низький рівень знань батьками і дітьми та вчителями основ офтальмогієни та мотивованої здоров'язберігаючої поведінки [2,3] при зниженні відповідального відношення значної частки населення до збереження власного здоров'я [4,5]. Це проблеми які має вирішувати система громадського здоров'я.

Мета: встановити напрями діяльності системи громадського здоров'я по збереженню та зміцненню здоров'я органу зору у дітей.

Матеріали і методи. Матеріали: результати експертної оцінки 27 незалежних експертів: організаторів охорони здоров'я, лікарів – офтальмологів дитячих, працівників системи громадського здоров'я, батьків дітей. Незалежність експертів визначена відсутністю професійних та особистих їх зв'язків з автором статті та її науковим керівником. Під час проведення дослідження збережено конфіденційність інформації про експертів. Методи: бібліосемантичний, експертних оцінок, структурно-логічного аналізу.

Результати та їх обговорення. Відповідно до поставленої мети даному етапі дослідження було визначено завдання, напрями і форми діяльності системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей.

З урахуванням основних оперативних функцій громадського здоров'я нами запропоновано оптимізувати мету діяльності системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей та розробку функціонально-організаційної моделі інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей.

Загальною метою діяльності системи громадського здоров'я є збереження здоров'я органу зору у дитячого населення, зниженню захворюваності дітей на хвороби органу зору, збереженню здоров'я органу зору у дітей, зменшення негативного впливу факторів ризику, дотримання на всіх етапах розвитку та перебування дітей правил офтальмогієни і офтальмопрофілактики та формування у дітей і їх батьків мотивованого відповідального ставлення до збереження дітьми здоров'я органу зору, адвокація і контроль дотримання правил офтальмогієни в навчальних закладах.

Далі, експертним шляхом встановлено напрями діяльності системи громадського

здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей (табл. 1).

Експерти розглянули напрямки діяльності системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей.

Найвищу оцінку експертів щодо напрямків діяльності служби громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей отримала інформаційно-просвітницька комплексна робота з питань офтальмогігієни та офтальмопрофілактики на рівні навчальних закладів та сімей.

Експерти також високо оцінили необхідність епідеміологічного нагляду за ризиками розвитку патології органу зору у дітей, адвокації з формування профілю здоров'язберігаючих навчальних закладів, комунікацій та соціальної мобілізації в інтересах збереження офтальмологічного здоров'я дітей

Отримані результати в ході проведення експертного дослідження стали основою для розробки функціонально-організаційної моделі інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей (рис. 1).

Визначальною ідеєю діяльності системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей є послідовне вирішення пріоритетної проблеми: підвищення ефективності здоров'язберігаючої поведінки щодо дотримання правил офтальмогігієни та таким чином зниження у дітей рівня захворюваності дітей на хвороби органу зору.

Розробка функціонально-організаційної моделі проводилася з позиції системного підходу з координацією діяльності системи громадського здоров'я

і системою охорони здоров'я, що забезпечується прийняттям цільової регіональної (територіальної) комплексної міжсекторальної програми збереження здоров'я органу зору у дітей.

Участь системи громадського здоров'я в промоції, адвокації та контролю за умовами по збереженню здоров'я органу зору у дітей полягає в комплексній постійній інформаційно-комунікативній роботі на рівні сімей, навчальних закладів, керівників територіальних громад та інших цільових груп інформаційного впливу з підвищення рівня їх інформованості з питань офтальмогігієни та офтальмопрофілактики у дітей та формування прихильності до здоров'язберігаючої поведінки по відношенню до здоров'я органу зору.

Важливою задачею системи громадського здоров'я є не тільки навчити та мотивувати батьків та дітей до здійснення профілактичних заходів, а і проведення адвокації створення таких умов для їх здійснення. Для досягнення вказаної задачі система громадського здоров'я повинна забезпечити епідеміологічний нагляд за ризиками розвитку хвороб органу зору у дітей з розробкою комплексних заходів протидії їх розвитку та розробляти здоров'язберігавальні заходи з адвокацією їх запровадження.

Методологія вирішення поставлених задач досягається сегментацією груп інформаційно-комунікативного впливу: батьки дітей, діти різної вікової категорії (розділяються на вікові групи), керівники навчальних закладів для дітей, вчителі та вихователі, керівники територіальних громад тощо.

Для кожної групи інформаційно-комунікативного впливу визначені свої задачі і методи інформаційно-комунікативного впливу.

Таблиця 1

Напрями і форми діяльності служби громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей (результати експертної оцінки, % \pm m)

Напрями і форми діяльності	% \pm m
Інформаційно-просвітницька комплексна робота з питань збереження здоров'я органу зору у дітей на рівні навчальних закладів	100,0
Інформаційно-просвітницька робота з питань збереження здоров'я органу зору у дітей на рівні сімей	100,0
Індивідуальна інформаційно-просвітницька робота з батьками та дітьми з питань збереження здоров'я органу зору у дітей	100,0
Епідеміологічний нагляд за ризиками розвитку патології органу зору у дитячого населення	81,5 \pm 1,9
Адвокація з формування здоров'язберігавального профілю навчальних закладів щодо здоров'я органу зору	92,0 \pm 1,4
Контроль у навчальних закладах за дотриманням правил офтальмогігієни	81,5 \pm 1,9
Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах збереження та зміцнення здоров'я органу зору у дітей	89,5 \pm 1,5
Формування мережі «Шкіл здорового зору» з залученням до навчання цільових груп інформаційного впливу	77,8 \pm 2,1
Створення та регулярне поповнення інформацією спеціалізованих професійних сайтів	96,3 \pm 0,9
Формування у батьків та дітей мотивованого відповідального ставлення до збереження здоров'я органу зору	100,0
Розробка та прийняття цільової комплексної програми інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я	81,5 \pm 1,9

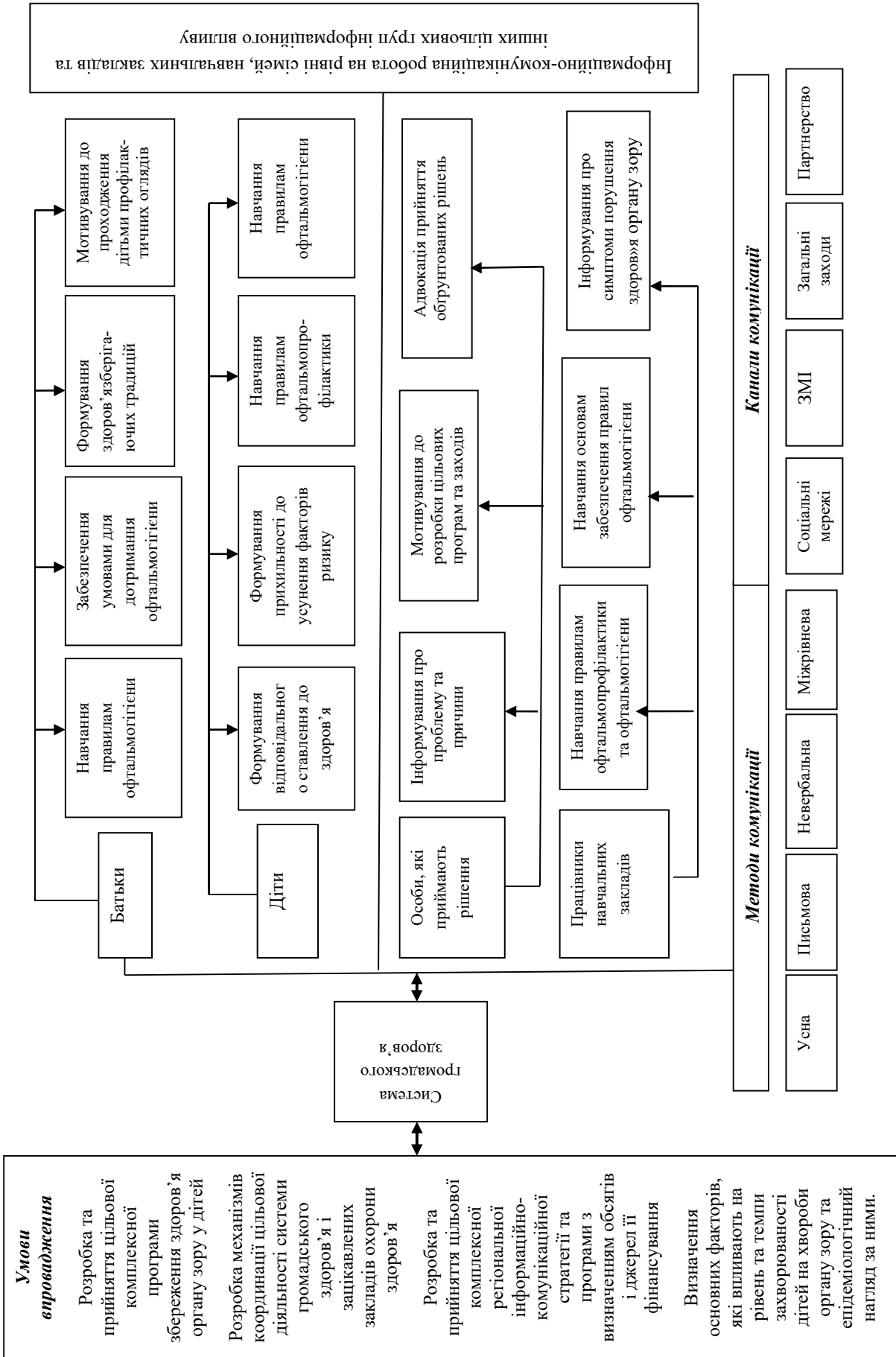

Рис. 1. Функціонально-організаційна модель інформаційно-комунікативної роботи системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей

За допомогою незалежних експертів визначені умови, які необхідні для проведення системою громадського здоров'я ефективної діяльності у визначеному напрямку. До них відноситься наступне:

– розробка та прийняття цільової комплексної програми розділом якої є збереження та зміцнення здоров'я органу зору у дітей;

– розробка механізмів координації діяльності системи громадського здоров'я та закладів охорони здоров'я у визначеному напрямку;

– розробка та прийняття комплексної інформаційно-комунікаційної стратегії та програми;

– визначення основних факторів та причин, які впливають на рівень та темпи захворюваності дітей на хвороби органу зору.

Таким чином, використання запропонованих напрямів і форм діяльності системи громадського здоров'я по збереженню здоров'я органу зору у дітей дозволить знизити темпи

захворюваності дитячого населення на хвороби органу зору.

Висновки. Система громадського здоров'я має відігравати провідну роль у формуванні у батьків і дітей мотивованого відповідального ставлення до збереження та зміцнення здоров'я органу зору.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивченням ефективності діяльності системи громадського здоров'я по формуванню у дітей та їх батьків мотивованого відповідального ставлення до збереження здоров'я органу зору та навчання їх даним методам та відповідної здоров'язберігаючої поведінки.

Інформація про фінансування: дослідження проведено за рахунок автора статті.

Відповідність матеріалів статті щодо проведення обстежень/досліджень/лікування: програма і методи дослідження затверджені комісією з біоетики ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 5 березня 2025 року. Протокол № 3.

Список літератури

1. Stern J., Yasmin S., Qureshi M.B., et al. 2030 In Sight: the future of global eye health. *Eye (Lond)*. 2024. Vol.38(8), P. 1979–1980. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41433-023-02815-2>
2. Антипкін Ю.Г., Абатуров О.Є., Медведовська Н.В., Денисюк Л.І., Мірошников О.О., Бондаренко Н.Ю. Запобігання порушенням функцій зору в шкільному віці: погляд на проблему вчителів середньої школи. *Здоров'я дитини*. 2024. №. 19(4). С. 175–161. DOI: <https://doi.org/10.22141/2224-0551.19.4.2024.1702>.
3. Денисюк Л.І., Поветкіна Т.М. До питання готовності батьків долучитися до заходів із попередження виникнення офтальмологічної патології у дітей. *Україна. Здоров'я нації*. 2024. №2. С.7–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2024.2/01>.
4. Вплив війни з рф на чинники поведінково-біологічного характеру формування громадського здоров'я населення України / І. М. Рогач, Л. О. Качала, Т. В. Качала. Матеріали 77-ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу «УжНУ». Ужгород, 2023. С. 57–58.
5. Слабкий Г. О. Вплив війни з рф на соціально-економічні детермінанти формування громадського здоров'я населення України / Г. О. Слабкий, С. С. Німчук. The 4th International scientific and practical conference "Scientific research in the modern world" (February 9-11, 2023). Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2023. P. 94–98.

References

1. Stern, J., Yasmin, S., Qureshi, M.B., et al. (2024). 2030 In Sight: the future of global eye health. *Eye (Lond)*. 38(8), 1979–1980. <https://doi.org/10.1038/s41433-023-02815-2>
2. Antipkin, Y.G., Abatur, O.E., Medvedovska, N.V., Denisyuk, L.I., Miroshnikov, O.O., & Bondarenko, N.Yu. (2024). Zapobihannya porushennyam funktsiy zoru v shkil'nomu vitsi: pohlyad na problemu vchyteliv seredn'oyi shkoly [Prevention of visual impairment in school age: a view of the problem of secondary school teachers]. *Zdorov'ya dytyny – Child Health*, 19(4), 175–161. DOI: <https://doi.org/10.22141/2224-0551.19.4.2024.1702> [in Ukrainian].
3. Denisyuk, L.I., & Povetkina, T.M. (2024). Do pytannya hotovnosti bat'kiv doluchytysya do zakhodiv iz poperedzhennya vynyknennya vynykennya oftal'molohichnoyi patolohiyi u ditey [On the issue of parents' readiness to participate in measures to prevent the occurrence of ophthalmological pathology in children]. *Ukrayina. Zdorov'ya natsiyi – Ukraine. Health of the Nation*, 2, 7–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2024.2/01>. [in Ukrainian].
4. Rogach, I. M., Kachala, L. O., & Kachala T. V. (2023). Vplyv viyny z rf na chynnyky povedinkovo-biologichnoho kharakteru formuvannya hromads'koho zdorov'ya naselennya Ukrayiny [The impact of the war with the Russian Federation on the factors of behavioral and biological nature of the formation of public health of the population of Ukraine]. *Materialy 77-yi pidsumkovoyi naukovoyi konferentsiyi profesors'ko-vykladats'koho skladu «UzhNU», Uzhhorod*, 57–58. [in Ukrainian].
5. Slabkyi, G. O., & Nimchuk, S. S. (2023). Vplyv viyny z rf na sotsial'no-ekonomichni determinanty formuvannya hromads'koho zdorov'ya naselennya Ukrayiny [The impact of the war with the Russian Federation on the socio-economic determinants of the formation of public health of the population of Ukraine]. *The 4th International scientific and practical conference "Scientific research in the modern world" (February 9-11, 2023)*. Perfect Publishing, Toronto, Canada. 94–98. [in Ukrainian].

ACTIVITIES OF THE PUBLIC HEALTH SYSTEM TO PRESERVE AND STRENGTHEN THE HEALTH OF THE ORGAN OF VISION IN CHILDREN

A. O. Khasileva

State Higher Educational Institution "Uzhhorod National University", Uzhhorod, Ukraine

Purpose. To establish the directions of the public health system to preserve and strengthen the health of the organ of vision in children.

Materials and methods. *Materials:* the results of expert assessment of 27 independent experts.

Methods: Bibliosemantic, of expert assessments, of structural-and-logical analysis.

Results. Expert guidance has been provided to determine the areas of activity of the public health system to preserve the health of the organ of vision in children. In the course of the study, the following areas of activity of the public health system were established to form a motivated responsible attitude to the preservation and strengthening of the health of the organ of vision: informational and educational comprehensive work on the prevention of pathology of the organ of vision in children and the impact of this pathology on the quality of life of children (100%); epidemiological surveillance of the risks of developing eye pathology in children (81.5%); formation of a network of health schools with the involvement of target groups of information influence in education (77,8%); formation of a motivated responsible attitude among parents and children to the preservation and strengthening of the health of the organ of vision (100,0%). A functional and organizational model of information and communication work of the public health system to preserve the health of the organ of vision in children has been developed.

Conclusions. The public health system should play a leading role in the formation of a motivated responsible attitude among parents and children to preserving and strengthening the health of the organ of vision.

KEY WORDS: children; organ of vision; health preservation; public health, activities.

Дата першого надходження статті до видання: 03.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.04.2026

Відомості про автора:

Хасілева Анастасія Олегівна – аспірант державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»; ORCID <https://orcid.org/0009-0007-8950-9039>.

Електронна адреса для листування: nastyha-ahill@ukr.net